

**2021_ANUL GOGA - ANUL TINERILOR OȚELIȚI (XXII): a donat satul vizitiului
... - oameni harnici, isteți, buni români și foarte conservatori - tipul dacului
adevărat! - blestemau soarta?**

șagunism - tribunism

După fizionomie sunt tipul dacului adevărat!
numele strămoșilor e sfânt, ...
numele înseamnă rădăcinile...
Iși blestemau soarta mașteră
în ceasurile chinuitoare ale
muncii fără răsplată

Erau clăcași: oștenii fără nume
Ce duc războiul mare-al tuturora ...
Și se târa poporul
mut de umbre

Clăcașii

Neputincioasă ceată de-ngropare ... Iosif Goga

Cetatea de Baltă
Vechiul castel
Bethlen - Haller

Tătârlaua
biserica
evangelică

Crăciunelul
de
Sus
biserica
ortodoxă

principale Apafy al II-lea a donat satul
vizitiului său, ... Crăciun, făcându-l nemeș ...
sunt oameni harnici, isteți, buni români ...
pe urmele lui Octavian Goga, în Crăciunelul de Sus!

2021 Anul Goga - anul tinerilor oțeliți

Intrând în satul Crăciunelul de Sus, primul gând a fost să vizităm cimitirul. Era vizibil, undeva lângă șoseaua de țară care face legătura cu centrul comunei, Cetatea de Baltă, prin localitatea Tătârlaua. Am renunțat repede, amintindu-ne că o cunoștință ne-a informat că acest cimitir este nou; aici sunt înmormântați sătenii după ce vechiul cimitir a fost distrus de o alunecare de teren. Citisem poezia „*Străinul*” și chiar ne simțeam străini în satul cu ulițele pustii, în după amiaza unei frumoase zile de sâmbătă, încercând să descoperim satul copilăriei marelui poet rășinărean, Octavian Goga.

În fapt, primul pas în descoperirea satului Crăciunel și familia lui Iosif Goga, l-am făcut lecturând lucrarea scriitorului Mircea Goga: „**OCTAVIAN GOGA – geografie intimă. Rășinari – Crăciunelul de Sus**” (Editura Limes, Cluj, 2001).

Reproducem selectiv: «Despre numele strămoșesc, Octavian Goga îi spusese în repetate rânduri tatălui meu, Ioan Goga, că „numele strămoșilor e sfânt, nu se înstrăinează; el se transmite doar prin sângele înnobilat de succedarea atâtor și atâtor generații de durere și de suferință, de simțiri tainice, care nu-i pot fi atribuite niciodată unui străin de neam, căci sângele strămoșesc dă forță numelui de familie, îl face magic, îi predestinează pe urmași; numele înseamnă rădăcinile, strămoșii, iar aceștia nu se înstrăinează ...”. Gândindu-se mereu la Anteu și Icar, cu siguranță Poetul va fi înțeles că rădăcinile sunt singurele aripi, cu care se poate zbura ...” (...). Iată însemnările Parohului administrator al Crăciunelului

de Sus, Zaharia Borza, despre Crăciunelul de Sus, puse la dispoziția subsemnatului (n.r.: autorul Mircea Goga) de către Iulian Văleanu (notă subsol: Fiul lui Ion Văleanu, învățător și directorul Școlii primare din Crăciunelul de Sus, prietenul nedespărțit din copilăria crăciuneană a lui Octavian Goga) în scrisoarea datată 12.11.1985 și localizată la Mediaș: „La întâlnirea drumurilor ce vin de la Copșa Mică și satul Făget se află satul Crăciunelul de Sus, aparținător la comuna Cetatea de Baltă. Acest sat este așezat între dealuri. Botul unui deal așezat în partea de sus îl desparte în două uliți principale: una. Care merge spre Copșa Mică și una care merge spre satul Făget, iară pe pârâul, care vine dinspre hotarul numit „Cărpiniș”, de-a lungul lui, se întinde ulița Cărpinișului. Un alt grup de case, în forma unui arc, situate în partea de nord, se întinde cu un braț spre satul Tătârlăua și cu un braț spre satul Poiana, dând naștere la ulița numită Zăpodie.

Ca aspect, satul are o formă neregulată, cu ulițe strâmte, costișe și tinoase (n.a.: *Tinos* - noroios, regionalism) în timpul ploilor. Ca orientare, raportat la comuna Cetatea de Baltă, satul este așezat înspre sud și legat prin drumul ce traversează Tătârlăua. Se învecinează la nord cu satul Tătârlăua, la vest cu satul Tăuni, la sud cu satele Chesler și Făget, iar la est cu satul Boian. Relieful este foarte deluros, Pământul este sărac și rece, cu mult teren impropriu pentru agricultură, cu fânețe naturale, cu ierburi slab nutritive. În schimb, este un teren foarte prielnic pomăritului. Se cultivă la poalele dealurilor cereale: porumb, grâu, orz și ovăz. Ocupațiile de bază ale locuitorilor au fost și sunt agricultura și creșterea vitelor, satul dispunând de fânețe și pășuni suficiente. Pomăritul și vița de vie reprezintă o altă sursă de venituri. Populația satului este curat românească, fără nici o altă naționalitate. **Locuitorii sunt oameni harnici, isteți, buni români și foarte conservatori. După fizionomie sunt tipul dacului adevărat.** Portul lor este cămașa lungă până la genunchi, cioarecii din lână albă, pieptar din miel, iar vara pe cap o pălărie mică, ascuțită. În timpul iernii poartă căciulă. În picioare, bocanci sau cizme, fie din cauciuc, fie din piele. De sărbători precum și la nunți și la înmormântări, partea bărbătească se îmbracă în port românesc: cămașă cu mânecă largă, cusută cu fir și arnica în culori, iar femeile cu ii frumos împodobite în diferite nuanțe cu motive românești. Acest sat este **locul de baștină a preotului din Rășinari, Iosif Goga**, tatăl poetului Octavian Goga. Din acest sat Poetul s-a inspirat și a scris poezia *Clăcașii* și multe-multe altele. Populația a fost săracă, partea cea mai mare de pământ fiind „domnească”, iar **ei lucrau pe pământul domnilor ca iobagi** (...) Date scrise asupra înființării satului nu există (...) Din tradiția rămasă și confirmată în cronica parohială, care se află în muzeul din Alba Iulia, se spune că, la început, satul era o așezare de colibași, aduși aici ca „ghiriști” (n.a.: oameni în serviciul moșierului, regionalism), cu colibe risipite pe hotarul satului, pe moșia principelui Apafy al II-lea și că **acest principe a donat satul vizitiului său, un român pe nume Crăciun, făcându-l nemeș**, iar pe locuitori iobagii lui, și de la acesta satul și-a primit numele de Crăciunel. „Asupra acestui sat - scrie Ion Dodu-Bălan - e dator mai mult biograful lui Octavian Goga, căci obârșiile Poetului se afundă și aici în adâncurile vremii. Rășinării erau ciobani liberi; pe clăcași Goga i-a cunoscut însă în satul de pe Târnave. Țăranii de pe aceste plaiuri nu erau de felul lor oamenii posomorâți; deși-i copleșea amarul vieții, nimic nu putea să le schimbe firea optimistă. **Își blestemau soarta mașteră** în ceasurile chinuitoare ale muncii fără răsplată; adeseori vor fi privit cosașii cu gând răzbunător tăișul strălucitor al uneltei și o vor fi schimbat în armă de luptă pentru interesele lor sociale și naționale. Așa, de pildă, bunicul Poetului după tată a fost, în 1848, **revoluționar în tabăra lui Axente Sever**».

Pentru toți cei care nu au descoperit frumusețea, dar și originalitatea poeziei „Clăcașii”, izvorâtă din suferința țăranilor români din Transilvania, reproducem selectiv: «**Era în miezul zilelor de vară,**/ Și soarele, din drumul lui de pară,/ Își trimitea săgețile aprinse./ Din brâul lui, din haina lui senină,/ Descopciate ținte de lumină/ Cădeau sfărmate-n pulbere de rază/ Pe revărsarea țarinei întinse/ Și ascuțeau ucigătoare suliiți .../ **Eu le vedeam înșiruirea lungă.**/ Cum, gârbovită,-ncet înaintează,/ Cum, stăruind, prin holdă-și taie uliți, Cerșitorind cu ochii stinși o dungă/ De nor pribeag în vânătul din zare,/ Când secerea-n trudita ei cărare/ Șir așternea în snopii grei de aur/ Prisosul sfânt de binecuvântare. Erau clăcași: oștenii fără nume/ Ce duc războiul mare-al tuturoră,/ Ei ce se sting în neguri și uitare/ Și cad și mor de cruda-mpovărare/ A tuturor durerilor din lume .../ **Erau atâți în slujba lor de clacă**/ Cei osândiți să plângă și să tacă: Moșnegi slăbiți, ce scris-aveau pe frunte/ Zădărnicia pletelor cărunte;/ Bărbați sfârșiți, cu sufletele moarte,/ Cu tot amarul unei vieți deșarte./ Și-n lung șirag, femeile trudite, / Cu ochii stinși, cu sânul supt de trudă,/ Înaintau în cale gârbovite/ De munca lungă, vitregă și crudă. Cum se târa poporul mut de umbre/ Părea o ceată tristă de-ngropare,/ Și arșița cădea ucigătoare/ Pe-a secerii sclipire nendurată./ **În umbra lor, încet, fără zăbavă,**/ Ca un blestem din vremuri înnoptate,/ Ca o pedeapsă-veacuri de păcate,/ Venea stăpânul gliei odrăslite,/ Cu zâmbetul nădejzii împlinite, Cu pasul greu de-atâta sănătate. ... / **Și se târa poporul mut de umbre,**/ Neputincioasă ceată de-ngropare./ Iar când a fost în ceasul de amiază,/ Și le-au adus merindea lor amară,/ Din pâine de neghină și săcară,/ Ei erau sfârșiți, cu ochii duși departe,/ În adâncimea zărilor deșarte./ (...)

Căci inima purcede să-mi dezgroape/ Comoara ei de doruri nemplinite,/ Și simt amarul țarinei robite,/ Și simt rușinea neagră cum mă-neacă,/ Simt cum lumina-ncepe să se facă,/ Cum moare bezna vechilor păcate./ (...) **Atunci, în ziua mare-a învierii,**/ Acești ostași cu fețe ofilite,/ Cu zâmbet mort, cu suflete trudite,/ Ca-ntineriți de suflul primăverii/ S-or ridica, ei, cari au fost străjerii/ Amarului, și-ai morții, și-ai durerii,/ Cu brațul greu de greul răsplătirii./ (...)». O poezie vizionară, care îl consacra pe Octavian Goga, ca poet social și mare interpret al suferinței.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-goga-anul-tinerilor-oteliti-xxii-a-donat-satul-vizitiului--oameni-harnici-isteti-buni-romani-si-foarte-conservatori-tipul-dacului-adevarat-blestemau-soarta-158510.html>

În: Tribuna, 30 mai 2021